

LBRIS

We know
books

Dan Petru Cristea

**Un fluture
s-a așezat sub talpă**

și alte câteva lucruri mici
de foarte mare importanță

Cu o invitație la lectură de
Alina Hucai

Cluj-Napoca
2025

Cuprins

Lucrurile nu sunt deloc cum par a fi 7

PRIMA ÎNTRUPARE

Orașul 13

Pruncia 19

Aceasta va fi sora ta 41

A DOUA ÎNTRUPARE

La țară 57

Lacul 79

Acordeonul 87

Mătușile și livada lor 99

Tata 117

Profa de română 141

Un fluture s-a așezat sub talpă 147

The Avengers 151

Școala 165

A venit timpul să te îndrăgostești 171

Durerea 189

A TREIA ÎNTRUPARE ȘI DUPĂ EA

Sindrofia mereu reînnoită a dragostei 197

Liceul 205

O delicată confuzie 215

Ultima vară acasă 223

Acum ai alți colegi 235

Când cerul e gata să cadă pe tine 251

Surprinzătoarele culori ale verii 261

Mai sunt doar câteva lucruri de povestit 273

Explicații și mulțumiri 279

Suntem în fața unui roman existențialist recrudescenț.

Invitație la lectură de Alina Hucai 281

Orașul

DE CÂTE ORI MĂ GÂNDESC la Moinești și la împrejurimile lui, nu știu de ce îmi aduc aminte de băbuța aceea aplecată de ani, din Valea Arinilor (lumea pronunțând întotdeauna [valea-rinilor]), care, venind pe la oraș să-și mai ia de unele, trecea și pe la mamaie cu câteva fructe într-o traistă, adunându-și broboada în jurul capului, cu un zâmbet permanent pe față, și dialogul mamaiei cu dânsa, care se însăila cam așa:

— Și cum trăiești mata din 250 de lei?

— A, trăiesc...

— Păi îți ajung?

— Îmi ajung. Mă mai ajută și copiii. Îs bine!

— A, deci copiii te ajută. E bine atunci! Câți ai?

— Unsprezece! Unul în Arad. Unul la Timișoara. O fată la Băița, unul la București, una s-a dus tocmai la Constanța...

— Și cum te ajută? Îți trimit fiecare pe lună ceva...

— Cine, ei?! Dă', Doamne, cum să-mi trimeată ei mie?! Abia de le-ajunge lor...

— Păi și-atunci? Ziceai că te ajută?...

— Păi, coană mare, când s-a născut fiecare, eu cu omul meu am plantat câte un pom. El s-o dus, sărmanu'! Dă' io am acum aproape o livadă: meri, peri, pruni, caiși...

Și ăștia dau rod nu glumă! Păi ce mă făceam fără copiii ăștia ai mei?! De la ei doar îți aduc și matale.

Dar înainte de a ajunge în Moinești, să ne uităm oleacă prin jurul lui. Când vii spre oraș dinspre Bacău, după ce ai trecut de Găzărie și ai lăsat pe dreapta monumentul dadaist ridicat în memoria lui Tristan Tzara, dar înainte de a ajunge în pripor, în sensul giratoriu din care se desprinde spre dreapta șoseaua care trece prin Lucăcești și șerpuieste apoi spre Zemeș, o poți lua la stânga pentru a ajunge la Poduri, comună mare cu mai multe sate împărțiate printre dealuri. Acolo, animat mai mult de cioburile pe care le scotea câteodată din grădina de lângă casa bunicilor decât de instinct ori de vorbele care circulau printre megieși, în timpurile noastre, doctorul Romeo Dumitrescu, în mintea căruia stăruia mai mult istoria veche decât îndreptarea dinților, reușise să cumpere, după multe tergiversări și mari eforturi, un teren pe dealul Ghindaru. Se afla pe acesta o movilă înaltă, care lui i se păruse a fi un tumul, și unde el spera să dea de niște vestigii, poate chiar mai mult decât banalele cioburi care se tot iveau, ici și colo, de sub săpăligile oamenilor. A organizat pe acest teren un șantier arheologic, unde a adus și a lăsat să lucreze profesori arheologi și muzeologi de la Iași și Piatra Neamț. Așa a devenit Poduri unul dintre cele mai importante situri arheologice ale culturii Cucuteni. O bună parte din ce s-a găsit acolo a donat Universității ieșene, după ce a obținut de la rectorul de atunci, profesorul Dumitru Oprea, promisiunea că va deschide un muzeu. Oricine se duce acum pe strada Titu Maiorescu din Iași și intră în acel muzeu va rămâne înmărmurit de frumusețea vaselor de ceramică

ori de formele arse în argilă înfățișând trupuri de femei, o parte dintre ele identificate ca piese de cult.

Pe valea Tazlăului Sărat, cu precădere în Găzărie, păcura, dacă nu ieșea singură din pământ, amestecată cu apă în izvoare colorate, o scoteau găzarii din hecne săpate și căptușite cu nuiiele, de unde o încărcau în butoaie ca s-o ducă la vânzare cu căruțele la care înhămau cai sau boi, nu numai în toată Moldova și Basarabia, dar și până la țărmul mării, pentru a trece apoi încă mai jos, până la Turtucaia și Silistra și Balcic, ori se suiau prin munți și se scoborau cu marfa lor de mare căutare până hăt departe, în Banat ori până-n nordicul Maramureș. Păcura, iar mai apoi țiteiul, care se aburcau singure, împinse de forfota permanentă a gazelor din adâncuri, până ajungeau în sondele răspândite pe toate dealurile din jur, au făcut ca satul Moinești să se dezvolte mai repede decât așezările din jur, răzeșii aducându-și, mai degrabă aici decât în altă parte, mărfurile lor, pentru a se aproviziona cu produsele comercianților, evrei în mare măsură, adesea procurate de peste mări și țări. Pentru că au găsit aici un vad propice schimburilor, aceștia au venit în număr mare, stabilind una dintre cele mai numeroase colonii evreiești din Moldova, iar pentru că erau atât de mulți și de organizați, de acolo a plecat, la sfârșit de secol XIX, prima emigrare masivă spre Eretz Israel, formând chibuțurile Rosh Pinna și Zikhron Ya'akov.

În masivul volum pe care îl am pe birou, intitulat *Arborele genealogic al familiei Dârlău**, se spune că cel mai vechi strămoș cunoscut al acestei familii s-a născut

* Autori: Corneliu și Valeria Dârlău, Editura Rovimed Publishers, Bacău, 2011.

la 1800. Dârlău o chema pe bunica din partea tatei. Nimeni nu a umblat însă prin arhive ca să reconstituie și un arbore genealogic al bunicului Cristea. Dar tata ne spunea că între strămoșii lui exista și o evreică. Aceasta rămăsese fără părinți, fusese înfiată de o familie Stavila și botezată Maria, deși numele ei de fată era Nuhăm. Pe această frumoasă Maria o luase de soție Ghiță Dârlău, peste măsură de îndrăgostit de ea, pe la 1874, când acesta avea 23 de ani (după cum se poate constata, de-un leat fiind cu Eminescu...). A avut cu ea zece copii, printre care și pe bunica Maria, mama tatei.

Cel mai vechi urmaș cu numele Cristea, cunoscut de tata, era străbunicul Vasile, care, și el, ca și străbunicul din partea bunicii dinspre tată, a avut tot zece copii. Unul dintre aceștia a fost bunicul Neculai, de care îmi aduc aminte, pentru că mai trăia când eu aveam vreo trei ani. Locuiau în casa din strada Libertății, la numărul 12, o casă lungă ca un vagon oprit la stradă pe partea lui îngustă, care fusese transformată în locuință după ce, mai înainte, servise drept cârciumă. Nimeni nu știe cu adevărat ce s-a întâmplat în cele șase luni de când bunicul a fost dus de comuniști și închis până la judecata ce l-a dovedit nevinovat, dar, când s-a întors, era abătut de parcă atunci ar fi fost luat de acasă, și nicidecum că s-ar fi întors după atâta vreme la ai lui, bunica și tata cu fratele său și mama. Și tot de atunci, bunica nu și-a mai revenit din nălucirile ei...

Pe toată lungimea ei, pe partea dinspre curte, casa avusese, la începuturi, un cerdac, ce mai apoi fusese închis cu un glasvand, iar din fața glasvandului puteai urca, pe o scară, într-un foișor și apoi spre o minusculă

cameră, la mansardă. Pentru mult timp, aceasta avea să-mi fie casa copilăriei mele.

Privit de pe oricare dintre cele două dealuri aflate lângă el, orașul, la vremea la care îmi încep eu această istorie, adică în primii ani ai celei de a doua jumătăți a secolului trecut, era o aglomerare de case înghesuite una într-alta, toate cu fața către două străzi lungi și pietruite și la câteva mai micuțe, care le intersectau în toate direcțiile. Ca în toate cazurile în care o așezare se dezvoltă ca urmare a unor transformări succesive, iar nu a vreunei reorganizări radicale ce ar culca totul la pământ pentru ca în locul celei vechi să se ridice o alta cu totul nouă, străzile au rămas pe locul lor și doar casele vechi, dar atât de expresive, tocmai pentru că erau înghesuite unele în altele, fiecare însă altfel alcătuită decât cea de alături, au dispărut, pentru că o voință năprasnică precum destinul le pusese la pământ ca să clădească, în schimb, pătrătoasele blocuri socialiste de până la patru etaje, ce se ridică atât de ușor, dar de care nu mai poți să scapi decenii întregi.

Pruncia

ÎNAINTE DE A VEDEA, auzi, mirosi și gusta, în ghemul acela de viață care se întrupa în mama noastră, a apărut deodată simțul tactil. Într-o bună zi, care putea fi și noapte, pentru că la el, acolo, zilele nu se deosebeau de nopți, a simțit-o pentru prima oară pe mama, când, în timp ce dădea din mânuțe și piciorușe în seva hrănitoare în care era scufundat, a împins cu pumnul strâns în burtica ei, iar ea i-a răspuns din partea cealaltă. Aceea a fost prima lui senzație, care l-a făcut să tresară și, într-un mod nelămurit, ca un fulg subțire de simțire care se ițea în încrețiturile încă imperfect zămislite ale creierașului lui, să-i apară două revelații: mai întâi, că exista, ca și cum o entitate s-ar detașa din materia confuză în care era, până atunci, o parte, din înfășurătoarea în care se zămislea, de ceea ce urma să devină universul lui, și mai apoi că lumea aceea din afara lui îi trimitea semnale. Unii ar putea comenta că aceea a fost clipa în care au apărut zorile conștiinței lui, că impulsul desprinderii din materia din care era plămădită ea însăși, chiar mama noastră i l-a dat, în bucuria jocului ei, în atingerile ce se produceau de o parte și de alta a peretelui care îi despărțea, în râsul care-i lumina fața și o făcea minunat de frumoasă. Acela a fost începutul unei atât de îndelungate conviețuiri,

a unei conexiuni care se detașa prin forța ei de tot ceea ce avea să-l lege, mai apoi, pe micuțul acela de oricare alți semeni ai lui, nicio altă legătură, naturală sau dobândită, neputând vreodată s-o ajungă în intensitate pe aceasta.

S-a jucat astfel cu ea un timp și, mai târziu, în urechile care abia i se formau, trebuie să-i fi auzit și râsul. După ce l-a deslușit pentru prima oară, l-a vrut mereu, iar atunci când nu îl auzea, bucățița aceea de mințișoară îl imita, aceea fiind sorginta imaginației care avea, mai târziu, să-l înfierbânte de atâtea ori. Când ea a ciocănit ușor în peretele întins ca o tobă, degetele lui s-au închis într-un pumnuleț și au răspuns, iar șăgălnicia acelor atingeri a fost primul lui joc și iată cum, ieșind într-o bună zi afară de acolo, să atingi cu degetele mereu ai vrut, pentru că știai deja că în vârful lor puteai afla bucurie. Când n-ai mai simțit pe piele protecția lichidului în care pluteai și imediat o durere te-a ars de fund, te-ai înfiorat zgribulit și ai țipat, și atunci urechile tale ți-au transmis astfel și glasul tău. Ți-l auzeai atunci pentru întâia dată și, de atunci, ori de câte ori te speria ori te săcăia ceva sau voiai nici-tu-nu-știai-ce de la lume, un lucru nedefinit bine, sau pe care ți-l imagineai și țineai morțiș să-l ai, făceai din nou astfel încât să-ți auzi glasul. Cu ochii încă închiși, ai frământat apoi cu mânuța un sân pe care l-ai primit în gură și, adăugate la bucuria din degete, acelea au fost celelalte două senzații încercate, pentru că ai simțit pe limbă gustul laptelui, în timp ce năsul tău se îmbăta de mirosul pielii de mamă. Cu auzul pe care îl posedai deja, ajungea la tine cântecul încetișor al mamei pe când te urmărea cum sugeai și glasul acela n-aveai să-l mai

uiți niciodată. La urmă de tot, după ce toate aceste senzații te-au luat în primire, l-ai experimentat și pe cel mai spectaculos, pentru că ochii ți s-au deschis. Lumina care a pătruns în ei te-a năucit mai întâi și ai țipat din nou. După puțin timp, ai înțeles că țipând la lume în modul în care o făceai, aceasta îți răspundea, pentru că mama avea alt glas acum, ea îți vorbea. Mama noastră vorbea cu tine! Și iată încă o reacție pe care o primeai din partea lumii în care abia intraseși. Da, lumea răspunde!

În vremea de care-ți povestesc, nașterile se făceau în casă, cu doar o moașă pricepută și vreo femeie de prin vecini, care era chemată să lucreze alături de mama născătoare, în cazul de față – mamaie, nici ea complet neștiutoare în astfel de treburi. Diploma lui de doctor era mai puțin importantă decât priceperea de moașă, astfel încât tata fusese trimis să-și frământă mâinile în camera de alături, de unde asculta gemetele mamei, intuind fiecare pas al durerosului proces. Țipătul tău îl aduse însă val-vârtej în cameră, unde văzu dintr-o privire că amândoi erați bine, astfel încât ochii lui trebuie să-ți fi căutat sexul ca să știe cum să ți se adreseze. Mai târziu nu a fost capabil să spună dacă ceea ce vedea acolo îl făcea ori nu încă și mai fericit. Mamaie a spus însă la toată lumea care voia să asculte că primul lui gest, după ce a intrat în cameră, a fost să se ducă și s-o sărute pe mama, ceea ce i-a crescut imediat valoarea în ochii ei. Prețuirea pe care a obținut-o astfel în ochii mamaiei l-a pus la adăpost de multe muștruluieli pe care altfel ar fi trebuit să le îndure în lunga lor conviețuire în aceeași casă. Pe Petrică al ei îl apăra până și în disputele cu mama.